JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
DÁMASO RUIZ-JARABO COLOMER
23 päivänä helmikuuta 1999 *

1. Nyt tarkasteltava asia koskee Odette Nicos Petrides Co. Inc. -nimisen yhtiön (jäljempänä Petrides) hakemaa muutosta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen 17.12.1997 antamaan tuomioon,[1] jolla on hylätty valittajan kanne, joka koski tietyistä komissiolle kuuluvista raakatupakka-alan yhteisen markkinajärjestelyn hallinnointia koskevista toimista aiheutuneiden vahinkojen korvaamista.

Tosiseikat

2. Esitän seuraavaksi lyhyesti riidanalaista tuomiota koskevat tosiseikat, siltä osin kuin niillä on merkitystä tämän valituksen kannalta.

3. Valittajana on kreikkalainen yhtiö, jonka toimintaan kuuluu tupakan jalostus ja myynti Kreikassa ja ulkomailla. Yhtiö omisti riidanalaisena ajanjaksona yhden tupakanjalostustehtaan ja yhden keskusvaraston. Se myös vuokrasi tarpeen mukaan käyttöönsä pieniä tehtaita ja toimistoja. Yhtiö käytti välittäjiä ja muita elimiä Kreikassa ja ulkomailla.

4. Riidanalainen ajanjakso alkoi vuoden 1990 huhtikuussa ja päättyi vuoden 1991 lopussa. Tämän ajanjakson aikana komissio järjesti kolme tarjouskilpailua, jotka koskivat Kreikan interventioelimen hallussa olevaa tupakkaa, ja neljännen tarjouskilpailun, joka koski kolmen EY:n jäsenvaltion interventioelimen — Kreikan interventioelin mukaan lukien — hallussa olevaa tupakkaa. Komissio korotti 15.10.1991 sen vakuuden määrää, joka kunkin tarjouksentekijän oli annettava kyseiselle interventioelimelle.

5. Ensimmäinen riidanalainen tarjouskilpailu järjestettiin Kreikan interventioelimen hallussaan pitämän paalatun tupakan tarjouskilpailuttamisesta sen myymiseksi vientiin 5 päivänä huhtikuuta 1990 annetulla komission asetuksella (ETY) N:o 899/90,[2] ja se koski vuosien 1986 ja 1987 sadonkorjuussa kerättyä, Kreikan interventioelimen hallussa olevia neljää paalattua raakatupakkaerää, jotka oli lajiteltu lajikkeittain ja joiden yhteismäärä oli 5 271 428 kg. Ensimmäisessä erässä oli 1 805 903 kg tupakkaa. Se sisälsi seuraavat lajikkeet: Mavra, Kaba Koulak (perinteinen lajike) ja Elassona, Kaba Koulak (erikoislajike), Katerini, Burlay EL ja Basmas. Toisessa erässä oli 1 519 836 kg tupakkaa, ja se sisälsi samat lajikkeet kuin ensimmäinen erä, Basmas-lajiketta lukuun

* Alkuperäinen kieli: espanja.

1 — Asia T-152/95, Petrides v. komissio, tuomio 17.12.1997 (Kok. 1997, s. II-2427).

2 — EYVL L 93, s. 7.

ottamatta. Kolmannessa erässä oli 1 519 991 kg tupakkaa, ja se sisälsi samat lajikkeet kuin toinen erä. Neljännessä erässä oli 425 698 kg tupakkaa, ja se sisälsi ainoastaan Mavra- ja Basmas-nimiset lajikkeet. Valittaja teki tarjoukset kahdesta ensimmäisestä erästä (se tarjosi ensimmäisestä erästä 76,11 Kreikan drakmaa (GRD) kilogrammalta ja toisesta erästä 63,11 GRD kilogrammalta). Komissio kuitenkin päätti 14.6.1990, ettei se hyväksy tarjouksentekijöiden tarjouksia, koska ehdotetut hinnat olisivat saattaneet aiheuttaa markkinoiden vääristymistä.

6. Toinen riidanalainen tarjouskilpailu järjestettiin Kreikan interventioelimen hallussaan pitämän paalatun tupakan tarjouskilpailuttamisesta sen myymiseksi vientiin 8 päivänä kesäkuuta 1990 annetulla komission asetuksella (ETY) N:o 1560/90.[3] Se koski jälleen samoja neljää paalattua raakatupakkaerää. Valittaja teki tarjoukset ensimmäisestä ja neljännestä erästä (se tarjosi ensimmäisestä erästä 91,11 GRD kilogrammalta ja neljännestä erästä 101,11 GRD kilogrammalta). Komissio hyväksyi 7.8.1990 erään toisen tarjouksentekijän toisesta erästä tekemän tarjouksen (102 GRD kilogrammalta), mutta se hylkäsi kaikki ensimmäisestä, kolmannesta ja neljännestä erästä tehdyt tarjoukset ja vetosi perusteena markkinoiden vääristymisen vaaraan.

7. Kolmas riidanalainen tarjouskilpailu kolmen jäljellä olevan erän myymiseksi järjestettiin Kreikan interventioelimen hallussaan pitämän paalatun tupakan tarjouskilpailuttamisesta sen myymiseksi vientiin 10 päivänä syyskuuta 1990 annetulla komission asetuksella (ETY) N:o 2610/90.[4] Valittaja teki tarjoukset kaikista kolmesta erästä (se tarjosi näistä järjestyksessä 152,26 GRD, 132,26 GRD ja 121,26 GRD kilogrammalta). Komissio päätti 16.11.1990, ettei se taaskaan hyväksy tarjouksentekijöiden tarjouksia, koska tarjotut hinnat saattoivat aiheuttaa markkinoiden epänormaalin kehityksen.

8. Neljäs riidanalainen tarjouskilpailu järjestettiin Saksan, Kreikan ja Italian interventioelimen hallussaan pitämän paalatun tupakan tarjouskilpailuttamisesta sen myymiseksi vientiin 7 päivänä elokuuta 1991 annetulla komission asetuksella (ETY) N:o 2436/91.[5] Yhteismäärä, joka oli 105 486 276 kg, oli jaettu yhteentoista erään, jotka oli jaettu neljään ryhmään. Kukin eristä koostuva ryhmä voitiin myydä vasta sen jälkeen, kun edellinen ryhmä oli myyty. Tällä pyrittiin siihen, että kaikista tupakkalajikkeista saataisiin tarjouksia, ja siten oli aloitettava lajikkeista, joiden kysyntä markkinoilla oli vähäisin. Jokaiseen erään oli kerätty tiettyä tupakkalajiketta, joka oli kyseisten jäsenvaltioiden interventioelinten hallussa. Valittaja oli kiinnostunut tietyistä tupakkaeristä. Sen tarjoukset kuitenkin hylättiin sääntöjenvastaisina, koska ne koskivat vähäisempää määrää kuin näille erille vahvistettu määrä.

3 — EYVL L 148, s. 7.

4 — EYVL L 248, s. 5.

5 — EYVL L 222, s. 23.

9. Valittaja pyysi 13.9.1991 kirjeitse maatalousasioista vastaavalta komission jäseneltä asetuksen N:o 2436/91 soveltamisen lykkäämistä. Se ei kuitenkaan saanut mieleistään vastausta, mistä syystä se nosti yhteisöjen tuomioistuimessa kanteen, jossa se vaati yhtäältä tämän asetuksen kumoamista ja toisaalta sen mukaisesti julkaistun tarjouskilpailuilmoituksen nro 91/C/213/04 kumoamista (asia C-232/91). Se esitti myös välitoimimenettelyssä riidanalaisen asetuksen soveltamisen lykkäämistä koskevan hakemuksen (asia C-232/91 R). Koska riidanalaiset toimenpiteet eivät koskeneet valittajaa erikseen, sen kanne jätettiin tutkimatta yhdistetyissä asioissa Petridi ja Kapnemporon Makedonias vastaan komissio, 14.11.1991 annetulla määräyksellä.[6] Myös sen välitoimihakemus hylättiin 10.1.1992 annetulla määräyksellä.

10. Komissio jakoi neljännen tarjouskilpailun kolme viimeistä erää kymmeneen erään asetuksen N:o 2436/91 muuttamisesta 24.1.1992 annetulla asetuksella N:o 162/92,[7] koska komissio toivoi saavansa paremman hinnan tekemällä eron sadonkorjuuvuoden mukaan.

Asiaa koskevat säännökset

11. Neuvosto antoi 21.4.1970 raakatupakka-alan yhteisestä markkinajärjestelystä asetuksen N:o 727/70.[8] Yksi tämän yhteisen markkinajärjestelyn pääasiallisista menetelmistä on jäsenvaltioiden interventioelinten velvoite ostaa yhteisössä lehtinä kerätty tupakka interventiohintaan, jollei sitä ole pystytty myymään tavanomaisten kaupan kanavien kautta. Ostettujen tupakkavarastojen myynti on toteutettava aiheuttamatta markkinoiden vääristymistä ja noudattaen tuotteiden tasapuolista saantia sekä ostajien yhdenvertaista kohtelua koskevia periaatteita (asetuksen 7 artiklan 2 kohdan toinen alakohta).

12. Tietyistä interventioelinten hallussaan pitämän tupakan ensiasteen jalostus- ja kauppakunnostussopimuksia, varastointisopimuksia ja myyntiä koskevista yleisistä säännöistä 15 päivänä helmikuuta 1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 327/71[9] 3 artiklan mukaan myynti on toteutettava tapauskohtaisesti erikseen vahvistetuin edellytyksin ottaen erityisesti huomioon markkinoiden kehitys ja tarpeet.

13. Interventioelinten hallussaan pitämän tupakan myyntiin saattamisen menettelyistä ja edellytyksistä 13 päivänä joulukuuta 1973 annetun komission asetuksen

6 — Yhdistetyt asiat C-232/91 ja C-233/91, Petridi ja Kapnemporon Makedonias v. komissio, tuomio 14.11.1991 (Kok. 1991, s. I-5351).

7 — EYVL L 18, s. 16.

8 — EYVL L 94, s. 1.

9 — EYVL L 39, s. 3.

(ETY) N:o 3389/73,[10] jota on useaan kertaan muutettu, 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Interventioelinten hallussaan pitämä paalattu tupakka on saatettava uudelleen markkinoille tarjouskilpailulla tai julkisella huutokaupalla.

2. 'Tarjouskilpailulla' tarkoitetaan mahdollisten ostajien kilpailuttamista pyytämällä näiltä tarjouksia, jolloin kilpailun voittaa edullisimman tämän asetuksen mukaisen tarjouksen tehnyt henkilö.

— — "

14. Asetuksen 6 artiklan 1 kohdassa tarjouskilpailumenettelyn osalta säädetään tarkemmin seuraavaa:

"Tarjousten jättämiselle asetetun määräajan päättymistä seuraavien 15 päivän kuluessa on jokaiselle erälle vahvistettava vähimmäishinta saadut tarjoukset huomioon ottaen ja asetuksen (ETY) N:o 727/70 17 artiklassa säädettyä menettelyä noudattaen, tai tarjouskilpailu on päätettävä keskeyttää."

10 — EYVL L 345, s. 47.

15. Asetuksen 5 artiklan 1 kohta kuului alun perin seuraavasti:

"Jokaisen tarjouksentekijän on annettava kyseiselle interventioelimelle vakuus, jonka suuruus on 0,28 laskentayksikköä kilogrammalta raakatupakkaa."

Asetuksen N:o 3389/73 muuttamisesta 21 päivänä marraskuuta 1985 annetulla komission asetuksella (ETY) N:o 3263/85[11] vakuuden suuruus korotettiin 0,339 ecuksi kilogrammalta. Asetuksen N:o 3389/73 5 artiklan 1 kohdasta poiketen vakuuden suuruus korotettiin 0,7 ecuksi kilogrammalta asetuksen N:o 2436/91 muuttamisesta 15.10.1991 annetulla komission asetuksella N:o 3040/91.[12]

Menettely yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa

16. Petrides nosti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 24.7.1995 toimittamallaan kannekirjelmällä EY:n perustamissopimuksen 215 artiklan toisen kohdan nojalla vahingonkorvauskanteen komissiota vastaan.

11 — EYVL L 311, s. 22.
12 — EYVL L 288, s. 18.

17. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin jätti 17.12.1997 antamassaan tuomiossa kanteen tutkimatta, siltä osin kuin se koski ensimmäistä tarjouskilpailua, hylkäsi kanteen kolmea muuta tarjouskilpailua koskevilta osin ja velvoitti valittajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Valitusperusteet

18. Valittaja esittää muutoksenhakunsa tueksi seuraavat valitusperusteet:

— markkinoiden vääristymisen välttämistä koskevan tavoitteen saavuttamisen puutteellinen perusteleminen toista ja kolmatta tarjouskilpailua arvioitaessa;

— tosiseikkojen virheellinen arviointi suhteellisuusperiaatteen kannalta toisen tarjouskilpailun yhteydessä;

— valittajan esittämän selvitysaineiston vääristäminen yhdenvertaisen kohtelun periaatteen kannalta toisen tarjouskilpailun yhteydessä;

— asetuksen N:o 3389/73 1 ja 6 artiklan sekä asetuksen N:o 727/70 7 artiklan 2 kohdan rikkominen;

— kontradiktorista menettelyä ja asianosaisten prosessuaalista yhdenvertaisuutta koskevien periaatteiden loukkaaminen;

— yhdenvertaisen kohtelun periaatetta ja vakuuden korottamista neljännen tarjouskilpailun yhteydessä koskevien valittajan väitteiden virheellinen arviointi;

— asetuksen N:o 3389/73 rikkominen.

Ennen valitusperusteiden tarkastelemista on syytä täsmentää, että tässä yhteydessä otetaan huomioon vain alkuperäisessä kirjelmässä esitetyt perusteet sekä perustelut, jotka sisältyvät valittajan vastauskirjelmään, *siltä osin kuin niissä kehitellään tai selvennetään näitä valitusperusteita*. Näin on myös tulkittava yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 117 artiklan 1 kohtaa, jossa määrätään, että "valitusta ja siihen annettua vastinetta voidaan täydentää valittajan vastauksella ja vastineen antajan vastauksella".

A *Ensimmäinen valitusperuste: markkinoiden vääristymisen välttämistä koskevan tavoitteen saavuttamisen puutteellinen perusteleminen toista ja kolmatta tarjouskilpailua arvioitaessa*

19. Ensimmäisen valitusperusteensa yhteydessä valittaja arvostelee riidanalaista tuomiota siitä, ettei siinä selvitetä, missä määrin komission toiminnalla toisen ja kolmannen tarjouskilpailun yhteydessä voitiin saavuttaa tavoitteena ollut markkinoiden vääristymisen välttäminen. Asian perusteleminen on Petridesin mukaan tärkeää sen arvioimiseksi, onko suhteellisuusperiaatetta noudatettu tarjouskilpailujen aikana.

20. Komissio pitää valitusperustetta pelkkänä toteamuksena ja epäilee, ettei se täytä tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä.

Komissio muistuttaa, että valittajan olisi pitänyt näyttää väittämänsä suhteellisuusperiaatteen loukkaaminen toteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa. Se toteaa, että tällöin valittajan vaatimukset olivat kuitenkin olleet epätäsmällisiä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli komission mukaan ensin todennut, että markkinoiden vääristymisen välttäminen oli tavoite, jonka noudattamatta jättäminen todennäköisesti aiheuttaisi hallintoelimen toimien kumoamisen (riidanalaisen tuomion 50 ja 51 kohta). Tämän jälkeen se oli täsmentänyt, millaisissa tilanteissa tavoitetta ei ollut noudatettu. Tästä oli ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan kyse, kun markkinahintoja ei otettu huomioon tai, mikä johtaa samaan lopputulokseen, kun tavaroita pidettiin kaupan markkinahintoihin nähden liian alhaiseen hintaan. Riidanalaisessa tuomiossa pidetään toteen näytettynä, että komissio on kolmannen tarjouskilpailun yhteydessä saanut taloudelliset toimijat tarjoamaan sille korkeampia hintoja kuin toisessa tarjouskilpailussa, minkä perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole pitänyt perusteltuna väitettä, jonka mukaan komissio ei olisi ottanut markkinahintoja huomioon. Komission mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ratkaissut myös kolmatta tarjouskilpailua koskevan kysymyksen vastaavien päätelmien pohjalta.

21. On aiheellista todeta, että valittajan tehtävänä oli ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa vedota vastaajana olleen toimielimen toiminnan laittomuuteen, mikä on välttämätön edellytys yhteisön vahingonkorvausvastuun syntymiseksi. Vahingonkorvauskanteen yhteydessä toimielimen ei lähtökohtaisesti oleteta toimineen laittomasti eikä asiaa myöskään voida tutkia viran puolesta. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tehtävänä taas on arvioida toiminnan laittomuutta koskevan väitteen perusteltavuutta.

Siltä osin kuin on kyse väitteestä, jonka mukaan komissio ei ole noudattanut velvollisuuttaan välttää kaikenlaista markkinoiden vääristymistä interventioelinten hallussa olevan tupakan kaupan pitämisen

yhteydessä, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tehtävänä ei voinut olla sen osoittaminen, että komissio oli tarkoin toiminut kyseisen tavoitteen mukaisesti, vaan sen oli pikemminkin arvioitava, voitiinko käytettävissä olevien tietojen perusteella päätellä, ettei tavoitetta ollut toteutettu ja että toimielin oli siten mahdollisesti toiminut laittomasti. Valittajan olisi siten pitänyt edes jossain määrin perustella väitettään, jonka mukaan komissio oli toiminut laittomasti hylätessään valittajan tarjoukset toisen ja kolmannen tarjouskilpailun yhteydessä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tehtävänä taas ei ollut näyttää päinvastaista toteen. Näin on tulkittava toisen tarjouskilpailun osalta riidanalaisen tuomion 52 kohtaa, jossa tyydytään toteamaan tosiseikkojen vastaiseksi väite, jonka mukaan komissio ei olisi ottanut markkinahintoja huomioon. Koska väitettyä laittomuutta ei ole tapahtunut, sitä koskeva vaatimus on hylättävä. Myös kolmannen tarjouskilpailun osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa riidanalaisen tuomion 64 kohdassa, että "kantaja ei myöskään ole toimittanut minkäänlaista näyttöä siitä, että komissio ei olisi — — ottanut markkinaolosuhteita huomioon päättäessään 16.11.1990 hylätä kaikki tarjoukset markkinoiden vääristymisen välttämiseksi. Se, että komissio on pyrkinyt välttämään markkinoiden vääristymisen, osoittaa, jollei päinvastaista näytetä toteen, että se on ottanut huomioon markkinoiden kehityksen ja tarpeet ainakin sellaisina kuin se on arvioinut niitä kyseisenä ajankohtana".

Näistä syistä on katsottava, että valitusperuste on tehoton, sillä se koskee seikkaa, jonka myöntäminenkään ei voisi aiheuttaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion kumoamista. Valitusperuste on siten hylättävä.

B *Toinen valitusperuste: tosiseikkojen virheellinen arviointi suhteellisuusperiaatteen kannalta toisen tarjouskilpailun yhteydessä*

22. Tämä valitusperuste näyttää koostuvan kahdesta osasta. Petrides väittää ensinnäkin, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on loukannut suhteellisuusperiaatetta arvioidessaan, että toisesta tarjouskilpailusta 7.8.1990 tehty komission päätös oli asianmukainen markkinoiden vääristymisen välttämisen tavoitteeseen nähden. Valittajan mukaan päätökseen kuitenkin sisältyi kaksi keskenään ristiriitaista toimenpidettä eli toisen erän kilpailuttaminen ja neljättä erää koskevien tarjousten hylkääminen. Jälkimmäinen toimenpide on valittajan mukaan vastoin tarjouskilpailuilmoituksen ehtoja sekä asetuksen N:o 3389/73 1 artiklan 2 kohtaa, jonka mukaan tarjouskilpailun voittaa edullisimman tarjouksen tekijä (ks. edellä 13 kohta).

Toisaalta valittaja katsoo, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on osoittaakseen, että tarjousten hylkäyspäätös oli markkinoiden vääristymisen välttämisen tavoitteen kannalta asianmukainen, virheellisesti todennut, että komission kieltäytyminen toisen tarjouskilpailun yhteydessä saamistaan tarjouksista oli johtanut siihen, että taloudelliset toimijat olivat tehneet seuraavan tarjouskilpailun yhteydessä korkeampia tarjouksia. Valittajan mukaan tietyn toimenpiteen asianmukaisuutta ei voida arvioida jälkikäteen, vaan arviointi on tehtävä toimenpiteen hyväksymishetkellä tunnettujen seikkojen perusteella.

23. Komissio toteaa valitusperusteen ensimmäisestä osasta, että siihen sisältyvät väitteet ovat uusia, mistä syystä valitusperuste on hylättävä. Itse en pidä valitusperustetta uutena, vaikka siihen sisältyvät erityiset väitteet sitä ovatkin. Valitusperuste on kuitenkin hylättävä jäljempänä esittämistäni syistä.

Valittaja väitti jo ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa, ettei komissio ollut noudattanut suhteellisuusperiaatetta toisen tarjouskilpailun yhteydessä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin valotti ensin suhteellisuusperiaatteen käsitteeseen sisältyviä erityispiirteitä ja katsoi tämän jälkeen, ettei valittaja ollut täsmentänyt, mihin tavoitteeseen nähden komission toimintaa oli pidettävä tarpeettomana ja väärin suhteutettuna. Se kuitenkin päätti arvioida, oliko komission toiminta ollut markkinoiden vääristymisen välttämistä koskevan tavoitteen mukaista, ja tuli siihen lopputulokseen, ettei valittajan esittämä väite, jonka mukaan komissio ei ollut ottanut markkinahintoja huomioon, riittänyt osoittamaan, että 7.8.1990 tehty päätös olisi kyseisen tavoitteen vastainen.

Valitusperusteellaan valittaja pyrkii loppujen lopuksi vain siihen, että yhteisöjen tuomioistuin arvioisi selvitysaineistoa eri tavoin kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin. Yhteisöjen tuomioistuin ei kuitenkaan voi tehdä tällaista arviointia, ellei kyse ole tosiseikkojen vääristämisestä tai ellei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen päätelmien aineellinen paikkansapitämättömyys johdu tietyistä asiakirjaaineistoon toimitetuista asiakirjoista.

Koska kumpikaan näistä edellytyksistä ei täyty, valitusperusteen ensimmäinen osa on jätettävä tutkimatta.

24. Kun tarkastellaan valitusperusteen toista osaa, voidaan todeta, että viitatessaan komission kolmannen tarjouskilpailun yhteydessä saamiin parempiin tarjouksiin sen jälkeen, kun komissio oli kieltäytynyt toisen tarjouskilpailun yhteydessä esitetyistä tarjouksista, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei selvästikään pyrkinyt näyttämään toteen, että tämä komission päätös oli oikein suhteutettu asetuksen mukaiseen markkinoiden vääristämisen välttämistä koskevaan tavoitteeseen nähden. Se vain pyrki osoittamaan vääräksi valittajan väitteen, jonka mukaan komissio oli toiminut tavoitteen vastaisesti, koska se ei ollut ottanut markkinahintoja huomioon. Markkinahintojen huomioon ottamatta jättämisestä tuskin kuitenkaan on kyse tilanteessa, jossa tarjouksesta kieltäydytään ja tämän jälkeen saadaan parempi tarjous.

Kysymys koskee kuitenkin kokonaisuudessaan tosiseikkojen arviointia, joka kuuluu yksin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle. Asiaa ei siten voida käsitellä muutoksenhaun yhteydessä.

Myös toisen valitusperusteen toinen osa on siis jätettävä tutkimatta.

C *Kolmas valitusperuste: valittajan esittämän selvitysaineiston vääristäminen yhdenvertaisen kohtelun periaatteen kannalta toisen tarjouskilpailun yhteydessä*

25. Tämän valitusperusteen yhteydessä valittaja väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on vääristänyt tupakka-alan hallintokomitean pöytäkirjassa sekä tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomuksessa esitettyjä seikkoja, siltä osin kuin kyse on Petridesin esittämän tarjouksen selvästi korkeammasta hinnasta, hylätäkseen väitteen, jonka mukaan yhdenvertaisen kohtelun periaatetta on loukattu toisen tarjouskilpailun yhteydessä. Pöytäkirjasta käy valittajan mukaan ilmi, että valittajan neljännestä erästä tekemä ja sittemmin hylätty tarjous vastasi 75:tä prosenttia tupakan arvosta, kun taas erään kilpailijan toisesta erästä tekemä ja hyväksytty tarjous vastasi vain 23:a prosenttia tupakan todellisesta arvosta. Tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomuksessa on tultu samaan tulokseen (kohdat 4.53 ja 4.55).

26. Komission mukaan valitusperusteella pyritään siihen, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen suorittama tosiseikkojen arviointi tehtäisiin uudelleen, mistä syystä valitusperuste on jätettävä tutkimatta.

27. Selvitysaineiston "vääristäminen", johon valittaja vetoaa kyseisten kahden asiakirjan osalta, ei ilmeisestikään tarkoita sitä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin olisi hylännyt kokonaisuudessaan tai osittain niiden todistusarvon, vaan sitä, että se ei ole näiden tosiseikkojen perusteella tullut valittajan kanssa samaan tulokseen. Valittaja siis kirjaimellisesti toistaa yhden ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa esittämänsä perusteen ja tukeutuu valitusperusteessaan samoihin tosiseikkoihin, joiden perusteella kyseinen kanneperuste on hylätty. Se vaatii siten yhteisöjen tuomioistuinta tarkastelemaan uudelleen alkuperäistä väitettä, mikä taas ei EY:n tuomioistuimen perussäännön 49 artiklan mukaan kuulu yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaan.

Kolmas valitusperuste on siten jätettävä tutkimatta.

D *Neljäs valitusperuste: asetuksen N:o 3389/73 1 ja 6 artiklan sekä asetuksen N:o 727/70 7 artiklan 2 kohdan rikkominen*

28. Valittaja väittää ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen rikkoneen asetuksen N:o 3389/73 1 ja 6 artiklaa sekä asetuksen N:o 727/70 7 artiklan 2 kohtaa, kun se on riidanalaisen tuomionsa 58 ja 66 kohdassa myöntänyt komissiolla olevan laajaa harkintavaltaa raakatupakan yhteisen markkinajärjestelyn hallinnoinnissa. Petrides katsoo, että vaikka yhteisöjen toimielimillä on laajaa harkintavaltaa talouspoliittisten valintojen yhteydessä, niillä ei ole vastaavaa toimivaltaa, kun kyse on valittajan

riitauttamien päätösten kaltaisista yksinkertaisista hallinnointipäätöksistä tietyllä maatalousalalla. Se jatkaa, että asetuksessa N:o 3389/73 myönnetään kyllä komissiolle oikeus kieltäytyä kilpailuttamasta tiettyä erää ja tapauksen mukaan vahvistaa vähimmäishinta tälle erälle, mutta siinä komissio myös velvoitetaan soveltamaan tätä vähimmäishintaa tarjouskilpailussa tarjottuihin muihin eriin.

29. Ensinnäkin on todettava, että komission raakatupakka-alan yhteistä markkinajärjestelyä hallinnoidessaan toteuttamat tarjouskilpailutoimenpiteet ovat sidoksissa monitahoisen taloudellisen tilanteen arviointiin. Kuten komissio toteaa, markkinoiden vääristymisen vaara on jo luonnostaan monitahoinen kysymys, jota ei koskaan ratkaista vain yhdellä rutiininomaisella tai mekaanisella hallintotoimella. Näin on todennut myös yhteisöjen tuomioistuin 7.4.1992 antamassaan tuomiossa,[13] jossa oli kyse komission suorittamasta hallinnoinnista viininvalmistuksesta peräisin olevan alkoholin markkinoilla. Asetuksessa N:o 3877/88,[14] jossa säädetään kyseisen alan yhteisen markkinajärjestelyn eri piirteistä, otetaan käyttöön nyt tarkasteltavaa menettelyä vastaava tarjouskilpailumenettely ja komissiolle myönnetään samankaltaisia toimivaltuuksia, joita sillä on nyt käsiteltävässä asiassa. Asetuksessa myös säädetään komission velvollisuudesta valvoa eri tavoitteiden toteuttamista kaikkien tarjouskilpailumenettelyjen yhteydessä, ja näiden tavoitteiden joukossa on "markkinoiden vääristymisen välttäminen". Arvioidessaan komission päätöstä keskeyttää tarjouskilpailu siitä syystä, että markkinat saattavat vääristyä, yhteisöjen tuomioistuin on sitä paitsi nimenomaan todennut, että "asetuksessa N:o 3877/88 on annettu komissiolle *laaja harkintavalta monitahoisissa taloudellisissa tilanteissa*".[15]

Näin on myös nyt tarkasteltavassa asiassa. Kun on kyse aloista, joilla toimielimet käyttävät laajaa harkintavaltaa, edes päätökset, jotka myöhemmin saattavat osoittautua arveluttaviksi, eivät välttämättä aiheuta yhteisön vahingonkorvausvastuuta, jollei toimielin ole tehnyt ilmeistä arviointivirhettä.[16]

30. Valittajan väitteet asetuksen N:o 3389/73 1 ja 6 artiklan rikkomisesta ovat uusia ja ne on siten hylättävä. Yhteisöjen tuomioistuin on nimittäin todennut, että "jos asianosaiselle annettaisiin mahdollisuus vedota yhteisöjen tuomioistuimessa ensi kerran sellaiseen perusteeseen, jota se ei ole esittänyt ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa, asianosainen voisi saattaa yhteisöjen tuomioistuimen, jonka toimivalta muutoksenhakuasioissa on rajallinen, käsiteltäväksi laajemmalle ulottuvan asian kuin mikä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa on esitetty. Muutoksenhaun yhteydessä yhteisöjen tuomioistuimen toimivalta on siten rajoitettu sellaisen laillisen ratkaisun arviointiin, joka on annettu alemmassa

13 — Asia C-358/90, Compagnia italiana alcool v. komissio, tuomio 7.4.1992 (Kok. 1992, s. I-2457).

14 — Asetuksen (ETY) N:o 822/87 35, 36 ja 39 artiklassa tarkoitetusta tislauksesta saatujen ja interventioelinten hallussaan pitämien alkoholien myyntiä koskevista yleisistä säännöistä 12 päivänä joulukuuta 1988 annettu neuvoston asetus (EYVL L 346, s. 7).

15 — Tuomion 42 kohta (Kok. 1992, s. I-2503). Kursivointi tässä.

16 — Asia 27/85, Vandemoortele v. komissio, tuomio 11.3.1987 (Kok. 1987, s. 1129, 31—34 kohta).

oikeusasteessa käsiteltyjen perusteiden valossa". [17]

31. Petridesin ehdottama asetuksen N:o 3389/73 erityinen tulkintatapa ei ole oikeastaan asetuksen sisällön mukainen. Tulkintatapa johtaa myös ilmeiseen järjenvastaiseen lopputulokseen. Ei ole mitään mieltä siinä, että komission tietylle erälle vahvistamaa vähimmäishintaa olisi välttämättä sovellettava kaikkiin muihin eriin, joita on tarjottu saman tarjouskilpailun yhteydessä, sillä tuotteen laatu ja muut erityispiirteet voivat vaihdella. Näin käytännössä onkin ja näin on tapahtunut erityisesti kolmannen riidanalaisen tarjouskilpailun yhteydessä.

Neljäs valitusperuste on siten edellisten tavoin hylättävä.

E *Viides valitusperuste: kontradiktorista menettelyä ja asianosaisten prosessuaalista yhdenvertaisuutta koskevien periaatteiden loukkaaminen*

32. Viidennen valitusperusteensa yhteydessä valittaja arvostelee ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta siitä, että tämä hylkäsi valittajan väitteet kontradiktorista menettelyä ja asianosaisten prosessuaalista yhdenvertaisuutta koskevista periaatteista neljännen tarjouskilpailun yhteydessä sekä vakuuden korottamisesta ainoastaan sellaisten asiakirjojen perusteella, joita komissio lainasi vastauksessaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kirjallisiin kysymyksiin. Valittaja toteaa, ettei se ollut voinut varmistaa asiakirjoissa olevien tietojen paikkansapitävyyttä asiakirjojen esittämisajankohdan ja asian monitahoisuuden vuoksi, joten kontradiktorista menettelyä ja asianosaisten prosessuaalista yhdenvertaisuutta koskevia periaatteita ei ole noudatettu. Valittaja väittää lisäksi, että komissio oli jättänyt vastauksensa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon vasta, kun tätä varten asetettu määräaika oli ylittynyt yhdellä päivällä.

33. On turhaa arvioida, oliko ajanjakso, joka alkoi siitä, kun valittaja sai ilmoituksen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 15.4.1997 saapuneesta komission vastauksesta, ja päättyi 2.5.1997 pidettyyn suulliseen käsittelyyn, ollut riittävä, jotta valittajan edustajat saattoivat tutustua komission vastaukseen ja tarvittaessa riitauttaa sen. Sen sijaan riittää, kun todetaan, että valittajalla oli ollut mahdollisuus esittää viimeistään suullisessa käsittelyssä kaikki tarpeellisiksi arvioimansa huomautukset kyseisestä vastauksesta. Se ei kuitenkaan tehnyt tätä tai pyytänyt suullisen käsittelyn lykkäämistä voidakseen tutkia tarkemmin komission vastausta taikka esittänyt varaumaa tai vastalausetta, mistä syystä voidaan päätellä, että valittaja suostui käytössään olevan määräajan suhteelliseen lyhyyteen, koska se ei käyttänyt prosessuaalisia turvakeinoja, joihin se olisi voinut vedota erityisesti kontradiktorista menettelyä koskevan edellytyksen perusteella.

Vastauksen jättämisessä tapahtunut viivästys, josta valittaja arvostelee komissiota ja

17 — Asia C-136/92 P, komissio v. Brazzelli Lualdi ym., tuomio 1.6.1994 (Kok. 1994, s. I-1981, 59 kohta).

jonka tämä kiistää, on pelkästään prosessuaalinen kysymys, jonka arvioiminen kuuluu ainoastaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle, jollei ole todettu, että sillä olisi vaikutusta puolustautumisoikeuksiin tai että se olisi EY:n tuomioistuimen perussäännön 51 artiklassa tarkoitetulla tavalla hakijan etujen vastainen. Tämä viivästys ei siis ole omiaan aiheuttamaan ensimmäisen oikeusasteen ratkaisun kumoamista.

Kaiken edellä esitetyn perusteella myös viides valitusperuste on syytä hylätä.

F *Kuudes valitusperuste: yhdenvertaisen kohtelun periaatetta ja vakuuden korottamista neljännen tarjouskilpailun yhteydessä koskevien valittajan väitteiden virheellinen arviointi*

34. Valittaja väittää, että tarkastellessaan erikseen komission eri toimien laillisuutta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on jättänyt ottamatta huomioon valittajan perustelut, joiden tarkoituksena oli osoittaa, että toimielimen laiton toiminta koostui näiden toimien kokonaisuudesta.

35. Komissio väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi työjärjestyksensä mukaan rakentaa tuomionsa asianmukaiseksi katsomallaan tavalla. Komission mukaan valittaja ei myöskään ole osoittanut valituksen kohteena olevien eri toimien kokonaisvaltaisen tarkastelun laillisuutta eikä selvittänyt, millaista vahinkoa tämän kokonaisvaltaisen näkökulman valitsematta jättäminen on valittajalle aiheuttanut.

36. Mielestäni valittaja sekoittaa toisiinsa laittoman toiminnan ja vahingon tuottamisen. Kuten komissio muistuttaa, laillisten toimien kokonaisuus ei voi saada aikaan laittomuutta, mutta vahinko kyllä saattaa johtua useiden toimien kokonaisuudesta. Yksinään vahinkoa tuottamaton toimi voi olla vahingollinen yhdessä muiden toimien kanssa. Koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tarkasteli pelkästään komission toiminnan laillisuutta, eikä sen ollut tarpeellista arvioida, olivatko muut sopimuksen ulkopuolisen vahingonkorvausvastuun edellytykset täyttyneet yhteisön osalta,[18] tämän tyyppisiin perusteluihin ei voida vedota muutoksenhaun yhteydessä.

37. Valittaja ei sitä paitsi tuo missään vaiheessa esiin sellaisia uusia seikkoja, jotka saattaisivat osoittaa yhteisön toimielimen toiminnan laittomaksi ja jotka kävisivät ilmi riidanalaisia toimia kokonaisuutena tarkasteltaessa.

38. Näistä syistä myös kuudes valitusperuste on hylättävä.

18 — Ks. riidanalaisen tuomion 109 kohta.

G *Seitsemäs valitusperuste: asetuksen N:o 3389/73 rikkominen*

39. Viimeisen valitusperusteensa yhteydessä valittaja väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on myöntänyt riidanalaisen tuomion 91 kohdassa virheellisesti, että komissiolla oli oikeus lyhentää tarjouskilpailun julkaisemisen ja tarjousten jättämiselle vahvistetun määräpäivän välistä ajanjaksoa 45 päivästä 20 päivään. Se väittää, että asetus N:o 3389/73, jossa vahvistetaan interventioelinten hallussaan pitämän tupakan myyntiin asettamisen menettelyt ja edellytykset, on olennainen ja normihierarkkisesti ylemmäntasoinen säännös.

40. Väite on täysin perusteeton. Asetuksen N:o 3389/73 3 artiklassa säädettiin tarjouskilpailun julkaisemisen ja tarjousten jättämiselle vahvistetun määräpäivän väliseksi ajanjaksoksi 45 päivää. Ennakoitaessa neljättä tarjouskilpailua kyseistä 3 artiklaa muutettiin ja määräaika lyhennettiin 20 päivään asetuksen N:o 3389/73 muuttamisesta 15.2.1990 annetulla komission asetuksella N:o 395/90 (EYVL L 42, s. 46), joka on normihierarkkisesti samantasoinen säädös kuin asetus N:o 3389/73. Myöhempi laki syrjäyttää edeltävän lain (lex posterior derogat lex priori). Kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on lisäksi todennut, muutos johtui objektiivisista eikä syrjivistä syistä (tarve nopeuttaa erien myyntiä ennen uuden yhteisen markkinajärjestelyn käyttöönottoa) ja se kuului komissiolle yhteisen maatalouspolitiikan alalla myönnetyn laajan harkintavallan piiriin.

Valitusperuste on siis perusteeton, ja se on hylättävä.

Oikeudenkäyntikulut

41. Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 118 artiklan nojalla muutoksenhakuun sovellettavan työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut. Jos siis valittajan esittämät valitusperusteet hylätään tai jätetään tutkimatta, kuten olen esittänyt, on aiheellista velvoittaa valittaja korvaamaan tässä oikeusasteessa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

Ratkaisuehdotus

42. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin jättää tutkimatta tämän valituksen toisen ja kolmannen valitusperusteen, hylkää kaikki muut valitusperusteet ja velvoittaa valittajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.